

A l'abast dels investigadors

Dossier

La Casa Ducal de Medinaceli, amb seu a la ciutat de Sevilla, és una de les cases nobiliàries més importants de l'Estat espanyol. Els seus orígens i les successives polítiques i aliances matrimonials amb altres cases han concentrat un extens patrimoni. Cal recordar que a Catalunya eren propietaris del més de 10 % del territori i que en el segle XVIII el primer senyor jurisdiccional del corregiment de Girona, després del rei, era el duc de Medinaceli.

Aquest conglomerat d'estats nobiliaris ha portat a la consolidació d'un important arxiu. A partir de l'any 1960, aquest conjunt documental es trobava preservat en el palau sevillà anomenat Casa de Pilatos. Ara, però, es conserva provisionalment en una dependència de l'Arxiu de la Noblesa de la ciutat de Toledo.

L'Arxiu Ducal de Medinaceli (ADM) és un dels més importants d'Europa i conserva un interessant conjunt d'arxius nobiliaris, representatius de la Catalunya medieval, com ara els antics vescomtats feudals de Cardona, Cabrera, Bas i Vilamur i els primitius comtats catalans i sobirans d'època carolíngia Empúries, Osona i Pallars.

La documentació s'aplega en diversos conjunts, d'entre els quals cal destacar els dos corresponents a la demarcació de Girona: el primer és l'Arxiu de la Casa Sogorb-Cardona, que conté els documents dels comtes sobirans d'Empúries i Peralada (s. IX-XVII). I l'altre és l'Arxiu de la Casa d'Aitona, on es custodien els documents que pertanyien a les baronies de Llagostera i Caldes, els del comtat d'Osona, del Marquesat d'Aitona i del vescomtat de Cabrera i Bas.

Fins ara, aquests fons documentals han estat molt poc consultats per part dels historiadors i investigadors

catalans, a causa, bàsicament, de l'inconvenient que suposava haver de desplaçar-se fins a la ciutat de Sevilla. Ara per ara, i després de diversos convenis signats entre la Fundació Casa Ducal Medinaceli i la Generalitat de Catalunya, aquests documents ja són a l'abast de tots els estudiosos i investigadors de Catalunya. El primer conveni, signat el 1987, determinava l'inici d'un projecte de microfilmació de tots els fons catalans. En el segon, signat el 28 de maig de 1999, es lliuraren al Monestir de Poblet els microfilms de tots els fons documentals catalans de l'ADM. No obstant això, una reprografia també en suport microfilm fou lliurada als municipis que foren capital dels antics estats. Pel que fa a la demarcació de Girona, el març de 2001 es diposità a Castelló d'Empúries la documentació del comtat d'Empúries i el setembre de 2002 a Hostalric la referent al vescomtat de Cabrera i Bas.

La publicació d'aquest dossier permetrà a Juan Larios, actual arxiver de la Fundació Casa Ducal de Medinaceli, relacionar les diferents seccions de l'ADM, la seva formació, organització i el procés de microfilmació dels documents catalans; i a l'historiador Josep Colls analitzar la història del comtat d'Empúries. Elvis Mallorquí és l'encarregat de debatre la història del vescomtat de Cabrera, i Emma Llach exposa el contingut de l'arxiu dels vescomtes de Cabrera i Bas i dels comtats de Mòdica. I finalment, la infrascrita exposarà, en dos articles, la història de l'arxiu del comtat d'Empúries i el projecte de digitalització dels 11.058 documents que conformen el fons.

Marisa Roig Simón

de l'Arxiu Ducal de Medinaceli